

ו' חשוון, תשע"ה, 30.10.2014

גיליון מס' 431

פרשת לך לך

הָגֵר נִשְׁפָּחַת שָׂרִי! אִי-מִזָּה בָּאת, וְאָנָּה תִּלְכִּי? (בראשית ט"ז,ח)

מאת דינה אמיר, קיבוץ בארות יצחק

הגר, עדיין מבוהלת אחרי שברחה מפני שרי גברתה, יושבת לנוח על עין המים במדבר שור ומחשבת את דרכה הביתה למצרים, אל אבא פרעה. אביה נתן אותה לשפחה לשרי אשת אברם. הוא עשה זאת משיקולי טובתו וטובת בתו; טוב לה וגם לו, לשליט הגדול, שתדבק בצדיק מאשר תימסר לאחד מנשיאי הארץ. הגר לא נשאלה לדעתה. נפרדה והלכה (בראשית רבה, מה).

וכך מצאה עצמה שפחה אישית לשרי, אשת אברם וגבירתה שלה, וממלאה את פקודותיה. גבירתה היא שיזמה את השינוי הגדול במעמד השפחה: הגר תלד בן לאברם. הבן יגדל בחיקה של הגבירה ולעתיד לבוא יהיה היורש לבית אברם, הבית העשיר בחומר וברוח. הגר תהיה מעין אם פונדקאית. היא ידעה שכך יהיה, אבל לא השלימה. בעיני רוחה היא זו שתהיה אם היורש, בקרבתה ובהשפעתה יגדל, גם אם ייקרא בן אברם.

לא כך קרה. משנתגלה הריונה החמיר יחסה של שרי, ללא כל התחשבות במצבה של השפחה הצעירה וההרה. פקודה רודפת פקודה: "לכי לשם! לא, חזרי! למה עשית, ולמה לא עשית?" עלבונות ואף מכות. "וְתַעֲנֶה שָׂרִי וְתִבְרַח מִפְּנֵיהָ" (טז,ו).

הגר יושבת ליד הבאר, מנסה להירגע ולהעריך את מצבה. למה נהגה בה כך גבירתה? מה יהיה איתה עכשיו, אשה צעירה, לבדה במדבר, העומדת להיות אם חד-הורית, ללא הגנה. האם אברם, האיש הצדיק הזה, יזכור אותה? הרי באוזניה שמעה שהסכים למעשיה של שרי: "הֲנִי שִׁפְחָתָךְ בְּיָדָךְ עָשִׂי-לָהּ הַטּוֹב בְּעֵינֶיךָ". היא שפחתך ורכושך, ולא "יִשְׁפֹּט ה' בֵּינִי וּבֵינֶיךָ" (טז,ה). הגר מבולבלת.

"וַיִּמְצְאָה מְלֶאכֶת ה'." (טז,ז). אפילו כאן, במדבר. והמלאך עושה סדר' במחשבותיה. הוא פונה אליה ושואל: "הָגֵר שִׁפְחַת שָׂרִי! אִי-מִזָּה בָּאת, וְאָנָּה תִּלְכִּי?" (טז,ח), כלומר:

- א. הָגֵר / הָגֵר – אולי עשית נכון כשבאת להסתפח לבית אברם ושרי, אבל את לא 'משלהם'. את גיורת...
- ב. שפחה – זה מה שאת. אחרי שתלדי לאדונך הוא אמנם לא ימכור אותך לאחר, אבל תישארי תמיד שפחה.
- ג. שפחת שרי – היא גברתך, ובסמכותה לשעבד ואף להעניש ולהכות אותך.

אבל יש גם צדדים חיוביים:

ד. **אי מזה באת?** – ראי על מה וויתרת. אין עוד בית ברמה רוחנית ומוסרית כזאת (רמב"ן ואחרים יכתבו אמנם ש'חטאה אמנו בעינוי זה, וגם אברהם בהניחו לעשות כן', אבל אחרים יפרשו בדרך אחרת).
ה. **"ואנה תלכי?** – אין לך לאן ללכת. איש לא יפרוש את חסותו לא עליך, ולא על בנך.

לכן – **שובי אל גְּבֻרְתְּךָ וְהִתְעַנִּי תַּחַת יְדֵיָהּ** (טז,ט). עבודך לא יהיה שינוי בשיעבוד ולא בעינוי. את והתינוק, אתם דור המעבר מעבדות לחירות. אבל ה' שמע אל עונייך, והבן שיילד לך יהיה אדם חופשי שלא ידע עול מהו, כחיית פּרא בטבע. הוא ישלח ידו בכול ויד כולם תהיה בו, אבל הוא זרעו לא ישתעבדו לאיש. במאזן הכוח הזה הוא ישכון על פני (= בקרב) כל אחיו. אחיו – לא אדוניו ולא עבדיו.

ישנה משמעות לתהליך שעובר על הגר וישמעאל – הגר ברחה **מפני**, חזרה להתענות תחת יְדֵי, ובנה ישמעאל ישכון על פני כל אחיו: **וְהָיָה אֱלֹהִים אֶת הַנָּעִר וַיִּגְדֵּל וַיָּשָׁב בְּמִדְבַּר וַיְהִי רֹבֵה קִשָּׁת** (כא,יט).

דינה אמיר, חברת קיבוץ בארות יצחק, בת 78, נשואה לאוריאל ואם לששה בנים + כלות + נכדים רבים כ"י. שנים רבות היתה מהנכח ומורה לתנ"ך וללשון בביה"ס המשותף בקב' יבנה. היום עוסקת בסבתאות ובלימוד תנ"ך בחוגי לימוד שונים בקיבוץ.

אפשר לקבל את דף פרשת השבוע של הקיבוץ הדתי בדואר אלקטרוני או לראות אותו באינטרנט באתר של תנועת הקיבוץ הדתי בכתובת: www.kdati.org.il/parashat/hashavua.htm
כדי לקבל את הדף כל שבוע בדואר אלקטרוני, יש לשלוח הודעה אל: webmaster@kdati.org.il
ולרשום subscribe בעורת הנושא. כדי להפסיק, יש לכתוב unsubscribe בעורת הנושא.
תגובות למאמרים וכן הצעות לכתוב מאמרים, יש לשלוח אל: amudim@kdati.org.il
אתר האינטרנט של הקיבוץ הדתי: www.kdati.org.il